

Sygn. akt I ACz 786/14

POSTANOWIENIE

Dnia 19 maja 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie, Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący : SSA Anna Kowacz-Braun

Sędziowie : SA Józef Wąsik

SO (del.) Beata Kurdziel (sprawozdawca)

po rozpoznaniu w dniu 19 maja 2014 r. w Krakowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa J. M.

przeciwko B. S.

o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego

na skutek zażalenia powoda na postanowienie Sądu Okręgowego w Tarnowie z dnia 13 marca 2014 r., sygnatura akt I C 232/14

p o s t a n a w i a :

oddalić zażalenie.

Sygn. akt I ACz 786/14

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w Tarnowie oddalił wniosek powoda o zabezpieczenia roszczenia.

W pisemnym uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd Okręgowy wskazał, iż powód wystąpił z pozwem o pozbawienie wykonalności tytułów wykonawczych w postaci orzeczeń: wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie z dnia 7 czerwca 2013 roku, sygn. akt I C 796/12 oraz wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 22 listopada 2013 roku sygn. akt I ACa 1070/13 w części tj. co do kwoty 275 000 zł, wnosząc jednocześnie o zabezpieczenia powództwa poprzez zawieszenie postępowania egzekucyjnego prowadzonego przeciwko powodowi w oparciu o powyższe tytuły wykonawcze przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Tarnowie, pod sygn. akt KM (...)

Powód podniósł, że wyżej wymienionymi wyrokami zasądzono od niego na rzecz B. S. kwotę 281 134,50 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w zapłacie oraz kosztami postępowania. Zasądzona kwota dotyczyła rozliczeń finansowych związanych z faktem pozostawania przez strony w konkubinacie. W dniu 12 grudnia 2013r. B. S. uzyskała klauzule wykonalności na ww. orzeczenia i na podstawie tak powstałego tytułu wykonawczego wszczęto postępowanie egzekucyjne. Należności będące przedmiotem egzekucji do dnia wniesienia pozwu zostały przez powoda uregulowane w kwocie 66 000 zł. Powód pismem z dnia 19 sierpnia 2013r. wezwał pozwaną do zapłaty kwoty 245 000 zł tytułem nakładów poczynionych na nieruchomości dz. nr (...) obr. (...) T. Pismem z dnia 9 września 2013r. pozwana odmówiła zapłaty uznając roszczenie powoda za bezzasadne. Pismem z dnia 10 stycznia 2014r. J. M. działając przez pełnomocnika złożył pozwanej oświadczenie o potrąceniu swojej wierzytelności w kwocie 275 000 zł jako

wartości swoich nakładów na ww. nieruchomość z wierzytelnością przysługującą pozwanej na podstawie ww. tytułu egzekucyjnego w kwocie 281 134,50 zł. Tym samym obie wierzytelności uległy umorzeniu do kwoty 275 000. Skutek w postaci skutecznego potrącenia wzajemnych wierzytelności nastąpił w dniu 29 stycznia 2014 roku. Dodatkowo powód w treści uzasadnienia wskazał, że strony od 1992 do 2010 roku pozostawały w nieformalnym związku partnerskim - konkubinacie. Strony wspólnie zamieszkiwały i wychowywały dzieci pozwanej z pierwszego małżeństwa. W roku 2007 działka nr (...) obr. 12 T.- Krzyż została zakupiona z przeznaczeniem dla powoda i pozwanej za kwotę 20 000 zł. Do aktu notarialnego umowy sprzedaży nieruchomości przystąpiła tylko pozwana B. M. [S.]. Powód przekazał na ten cel pozwanej kwotę 10 000 zł, pozostałą kwotę przekazał pozwanej ówczesny współnik powoda - T. W.. Ponadto powód podkreślił, że w latach 2006 - 2008 r. sfinansował na przedmiotowej działce budowę domu o powierzchni użytkowej 140 m². Aktualnie dom jest zajmowany przez powódkę. Na pokrycie kosztów budowy domu zaciągnął pożyczkę w wysokości 23 000 euro. Pokrył także wydatki: w kwocie 16 000 zł za oczyszczenie nieruchomości, wycięcie krzewów, rozbiórkę starego budynku oraz klatek, wywożenie gruzu; w kwocie 40 000 zł za wykonanie fundamentów, wylewek betonowych izolacji poziomu piwnicy, wykonanie schodów i stropów. Powód zakupił pustaki, cement i styropian za kwotę 19 500 zł, a także drewno na wykonanie dachu za kwotę 5 500 zł, blachę na pokrycie dachu za kwotę 9 000 zł oraz kostkę brukową za kwotę 21 000 zł. Sfinansował ułożenie ok. 440 m² kostki brukowej, ponosząc koszty w wysokości 23 000 zł oraz zakupił okna za kwotę 5 600 euro, a także 25 ton glazów i kamieni w cenie 2400 zł. Sfinansował wszelkie prace budowlane dotyczące wymienionej nieruchomości, w tym prace wykończeniowe i instalacyjne, przy czym powód dokonywał płatności za budowę samodzielnie lub przy pomocy pozwanej, której przekazywał środki pieniężne na ten cel. Część materiałów budowlanych nabył w drodze barterowej wymiany za sprowadzane przez siebie z Austrii maszyny i pojazdy. Powód oszacował łączny koszt nakładów poniesionych na nieruchomość pozwanej na kwotę 275 000 zł, wskazując równocześnie, że powódka nie posiadała niezbędnych środków finansowych na budowę domu. Jako podstawę prawną roszczenia powód wskazał przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu - art. 405 i następne k.c.

Uzasadniając wniosek o zabezpieczenie roszczenia powód podał, że postępowanie egzekucyjne jest obecnie na etapie egzekucji z nieruchomości stanowiących własność powoda. Na dzień 10 marca 2014r. wyznaczony został przez komornika termin do czynności zajęcia należących do powoda nieruchomości, na dzień 5 marca wyznaczono termin oględzin z udziałem biegłego w celu dokonania opisu i oszacowania domu powoda przy ulicy (...) w T.. Komornik dokonał ponadto zajęcia nieruchomości w postaci samochodu osobowego F. (...). W ocenie powoda dalsze prowadzenie postępowania egzekucyjnego, w przypadku stwierdzenia zasadności potrącenia wierzytelności z nakładów, doprowadzi do szkody po stronie powoda. Powód nie będzie bowiem w stanie odzyskać wpłaconych ponad skompensowane należności kwot, gdyż w stosunku do majątku pozwanej toczą się postępowania egzekucyjne na podstawie różnych tytułów wykonawczych, a jej sytuacja majątkowa jest zła. W księdze wieczystej opisywanej w pozwie nieruchomości, której właścicielką jest pozwana, uwidocznione są ostrzeżenia o toczących się postępowaniach egzekucyjnych z tej nieruchomości na rzecz kilku wierzycieli. Powód może nie mieć zatem w przyszłości możliwości zaspokojenia swojego roszczenia. W ocenie powoda udzielenie zabezpieczenia w żądanej formie nie będzie zagrożeniem dla interesów pozwanej i skuteczności podjętego ewentualnie w późniejszym czasie postępowania, albowiem wartość majątku powoda, w tym nieruchomości, wobec których toczy się postępowanie, w znacznym stopniu przewyższa wysokość wierzytelności podlegającej wyegzekwowaniu na rzecz pozwanej.

W ocenie Sądu Okręgowego wniosek o zabezpieczenie, w świetle regulacji zawartych w art. 730 k.p.c., 730¹ k.p.c. oraz 730 k.p.c., nie zasługiwał na uwzględnienie.

Dla udzielenia zabezpieczenia wymagane jest spełnienie kumulatywnie przesłanek, o których mowa w art. 730⁽¹⁾ k.p.c. tj. uprawdopodobnienie roszczenia i istnienie interesu prawnego. W ocenie Sądu I Instancji powód uprawdopodobnił istnienie po jego stronie interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia poprzez zawieszenie prowadzonego w stosunku do niego postępowania egzekucyjnego. Celem powództwa przeciwegzekucyjnego jest pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub w części albo jego ograniczenie. Niewątpliwie brak zabezpieczenia doprowadziłby do kontynuowania postępowania egzekucyjnego i w konsekwencji wyegzekwowania wierzytelności stwierdzonej tytułem wykonawczym, a to spowodowałoby, iż prowadzone postępowanie przeciwegzekucyjne stałoby się bezprzedmiotowe. Zdaniem Sądu Okręgowego powód

jednak nie uprawdopodobnił dostatecznie swojego roszczenia. Powództwo przeciwegzekucyjne w niniejszej sprawie oparte zostało na art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., który stanowi dla dłużnika podstawę do pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub w części albo ograniczenia, jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego zaszły zdarzenia prowadzące do wygaśnięcia zobowiązania lub zdarzenia, wskutek których zobowiązanie nie może być egzekwowane. W tej hipotezie mieści się również oświadczenie dłużnika o potrąceniu jego wierzytelności z wierzytelnością objętą orzeczeniem sądowym (art. 499 k.c.), złożone po zamknięciu rozprawy. Załączone do pozwu dokumenty potwierdzają, że powód złożył oświadczenie o potrąceniu wierzytelności przysługującej mu z tytułu nakładów poczynionych na nieruchomości powódki w kwocie 275 000 zł z wierzytelnością przysługującą pozwanej na podstawie tytułu egzekucyjnego w kwocie 281 134,50 zł. Zdarzenie to miało miejsce po powstaniu tytułu egzekucyjnego. Jednakże w niniejszym postępowaniu rolą powoda było nie tylko wykazanie faktu złożenia pozwanej oświadczenia o potrąceniu, ale uprawdopodobnienie skuteczności dokonanego potrącenia, a w tym przede wszystkim posiadania wymagalnej wierzytelności nadającej się do potrącenia z roszczeniem wynikającym z powołanego w pozwie tytułu wykonawczego. Tego elementu powód nie uprawdopodobnił, a przedstawiona do pozwu dokumentacja nie wskazuje, że powodowi przysługuje wymagalna wierzytelności w wysokości 275 000 zł względem pozwanej z tytułu nakładów poczynionych na jej nieruchomości. Nie potwierdza tej okoliczności sam fakt skierowania do pozwanej wezwania do zapłaty, tym bardziej, że pozwana zaprzeczyła, aby takie nakłady były czynione. Twierdzenia powoda nie pokrywają się z załączonymi do pozwu dokumentami - oświadczeniami oraz fakturami. Przedłożona dokumentacja, a to: oświadczenia K. K., E. D., R. K., K. G., a także faktura Vat nr (...) / Hurt wystawiona przez (...) J. P. wraz z pismem powoda oraz notą rozrachunkową, a także rachunki za zakup okien (na kwotę 1 200 euro i 4 400 euro) wskazują na poczynienie przez powoda wydatków w kwocie ok. 96 692, 15 zł. Powyższe wydatki czynione były w roku 2006 i pierwszej połowie 2007 roku, kiedy to nieruchomość w postaci działki nr (...) obręb (...) T. nie stanowiła własności pozwanej, ani powoda. Powód zaś żadnym dokumentem nie wykazał, aby pozostawał w posiadaniu tej działki i mógł nią swobodnie dysponować już w roku 2006, wnosząc na niej dom jednorodzinny czy też wykonując prace porządkowe. Z przedłożonego do akt sprawy odpisu zupełnego księgi wieczystej nr (...) z dnia 28 lutego 2014r. oraz informacji zawartych w pozwie wynika, że przedwstępna umowa sprzedaży nieruchomości została zawarta w dniu 29 października 2007r., a umowa przenosząca własność w dniu 28 grudnia 2007r. Jako nielogiczne w ocenie Sądu Okręgowego jawi się wykonywanie prac i wznoszenie budowli na terenie, który nie był własnością żadnego z konkubentów. Z przedłożonej dokumentacji wynika, że w czerwcu 2007r. na nieruchomości zostały wykonane prace w postaci ułożenia 440 m² kostki brukowej na drodze dojazdowej do domu, którego w 2007r. jeszcze nie było. Prace takie są wykonywane w końcowym etapie zabudowywania nieruchomości, a teren nie był własnością żadnej ze stron, nie została jeszcze nawet podpisana umowa przedwstępna jego sprzedaży. Z tego względu oświadczenie J. K. Sąd Okręgowy na obecnym etapie postępowania ocenił jako niewiarygodne. Również na obecnym etapie postępowania za nieprawdopodobne uznano czynienie wydatków na materiały, które są zazwyczaj przeznaczane do wykończenia wnętrza lub potrzebne są w późniejszych etapach budowy np. okna, głązy narzutowe, otoczaki - używane do urządzenia ogrodu, baterie kranowe itp. Nadto, powód nie uprawdopodobnił, aby nabyte w 2006 i w 2007r. materiały budowlane zostały wykorzystane przy budowie tego konkretnie domu.

Sąd I Instancji dopatrył się również znacznych nieścisłości w określaniu przez powoda wysokości przysługującej mu wierzytelności wobec pozwanej z tytułu nakładów poczynionych na budowę domu jednorodzinnego. Suma wymienionych w pozwie kosztów ponoszonych przez uprawnionego wynosi 187 593,15 zł, a nie sprecyzowano wydatków ponad tę kwotę. Ponadto przedłożona dokumentacja jak wspomniano powyżej wskazuje jedynie na sumę 96 692, 15 zł. Nadto wezwanie do zapłaty skierowane do powódki dotyczyło kwoty 245 000 zł i powód nie wykazał, w jaki sposób obliczył tę kwotę, a następnie jej wzrost do kwoty 275 000 zł. Porównanie treści żądania w sprawie z załączonymi do pozwu dokumentami nie doprowadziło do uprawdopodobnienia istnienia po stronie powoda wymagalnej wierzytelności, nadającej się do potrącenia z wierzytelnością powódki. W konsekwencji na obecnym etapie brak jest uprawdopodobnienia, że w wyniku oświadczenia o potrąceniu złożonego pozwanej, wierzytelność stwierdzona tytułem wykonawczym wygasła, co jest elementem koniecznym roszczenia o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego na podstawie art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.

Zażalenie na powyższe postanowienie złożył powód J. M., wnosząc o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez uwzględnienie wniosku o zabezpieczenie poprzez zawieszenie postępowania egzekucyjnego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu zażalenia podniesiono, iż ocena przedstawionego w pozwie materiału dowodowego została przeprowadzona z naruszeniem przepisu art. 233 k.p.c. Wywód Sądu Okręgowego, zgodnie z którym powód nie wykazał, że w domu na działce nr (...) w obr.(...)(...)poniósł nakłady o wartości 275000 zł, bowiem nie wykazał wartości tych nakładów, nie uprawdopodobnił, że niektóre materiały jak okna, głazy i kamienie czy kostka brukowa, nabyte w okresie przed zakupem nieruchomości (działki nr (...)) zostały zamontowane w domu wybudowanym na tej działce oraz, że mało prawdopodobne jest, by wykorzystany został do budowy taki materiał, skoro normalnie nabywa się go po nabyciu nieruchomości, a nawet w późniejszym okresie trwającej już budowy, jest niewłaściwa. Nie można się zgodzić z zapatrywaniem, że nie mogą być użyte do budowy materiały nabyte przed jej rozpoczęciem czy nawet przed zakupem nieruchomości. Ocena ta prowadzi do naruszenia przepisu art. 731^{((1))} k.p.c., zgodnie z którym na etapie wniosku o zabezpieczenie wymagane jest uprawdopodobnienie roszczenia, a nie jego udowodnienie. Do pozwu dołączony został obszerny materiał dowodowy, z którego wynika z jednej strony poniesienie przez powoda wydatków związanych z budową domu na działce nr (...), a z drugiej strony to, że pozwana nie miała środków na poniesienie wydatków związanych z zakupem działki i budową domu.

Nabycie nieruchomości na nazwisko pozwanej wynikało z okoliczności, iż strony pozostawały w konkubinacie, a powód kupił uprzednio inną działkę i wybudował na niej dom na swoje nazwisko. Fakt ten jest Sądowi I Instancji znany z urzędu, gdyż właśnie wyroki: Sądu Okręgowego w Tarnowie z dnia 7 czerwca 2013 r. wydanego w sprawie o zapłatę do sygn. akt: I C 796/12 oraz Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 22 listopada 2013 r. wydanego w sprawie do sygn. akt: I ACa 1070/13 dotyczą rozliczenia wydatków na budowę pierwszego domu. Rozliczenie nakładów w ramach konkubinatu odbywa się na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. Oznacza to, że ustalenia wartości nakładów odbywa się według cen obowiązujących w chwili ich zwrotu, a według stanu z chwili ich dokonania . Przedstawione zostały dowody, w tym także zdjęcia wykazujące, że na działce jest wybudowany dom oraz, że są poczynione inne nakłady na urządzenie samej działki - dojazd, urządzenia ogrodu. Wartość tych nakładów została w części wykazana. Ich dzisiejsza wartość ze względu na to, że budowa prowadzona była systemem gospodarczym wymagać będzie wyceny biegłego, tak samo zresztą jak wycena wartości samej działki nr (...). Wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego został zgłoszony w pozwie. W sprawach dotyczących rozliczeń majątkowych związanych z nakładami na budowę domów wartość, średnio, jednego metra kwadratowego domu wynosi ok. 2200 do 2700 zł z 1 m kw. powierzchni. W przypadku budynku o powierzchni przekraczającej 100 m kw. - taki budynek wybudowany jest na działce nr (...) - jego wartość wynosi ok. 250000 zł. Ponadto, do tej kwoty doliczyć trzeba wartość działki i nakładów na jej urządzenie. Z powyższych danych wynika, że określenie przez powoda wartości jego roszczenia w kwocie 275000 zł nie jest wygórowane i złożenie oświadczenia o potrąceniu tej wierzytelności z wzajemną wierzytelnością pozwanej spowodowało umorzenie obu wierzytelności do tej wartości. W przypadku kwestionowania przez pozwaną zasadności roszczenia powoda o zwrot nakładów lub ich wysokości, okoliczności te będą przedmiotem ustalania przez Sąd, ale na etapie rozpoznawania wniosku o zabezpieczenie roszczenia mogą być oceniane wyłącznie w zakresie prawdopodobieństwa .

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny w całości podziela stanowisko Sądu Okręgowego, zgodnie z którym roszczenie powoda na obecnym etapie postępowania nie można uznać za uprawdopodobnione.

W tym miejscu należy wskazać, iż uprawdopodobnienie roszczenia w postępowaniu zabezpieczającym, przy uwzględnieniu treści przepisu art. 243 k.p.c. (zezwalającego na odstępstwo od rygorów przewidzianych w postępowaniu dowodowym), należy rozumieć w ten sposób, że uprawniony powinien przedstawić i należycie uzasadnić twierdzenia, które stanowią podstawę dochodzonego roszczenia. Uprawdopodobnienie dotyczy w praktyce

dwóch aspektów. Odnosi się ono zarówno do okoliczności faktycznych, na których opiera się roszczenie i które powinny być przedstawione, a ich istnienie prawdopodobne w świetle dowodów oferowanych przez uprawnionego, jak i do podstawy prawnej roszczenia, która powinna być również prawdopodobna w tym znaczeniu, że dochodzone roszczenie znajduje podstawę normatywną. Uprawdopodobnienie jest określane jako surogat dowodu zwolniony od ścisłych formalności dowodowych. Uprawdopodobnienie nie daje zatem pewności co do prawdziwości twierdzeń o istnieniu konkretnego roszczenia, ale pozwala przyjąć, iż jest ono prawdopodobne. W postępowaniu zabezpieczającym strona nie musi więc udowodnić istnienia roszczenia, a sąd na tym etapie nie rozstrzyga sprawy merytorycznie, dokonując jedynie wstępnej analizy dostarczonego przez wnioskodawcę materiału dowodowego.

Tak, jak wskazano w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia, skoro wytoczone powództwo z art. 840 §1 pkt 2 k.p.c. oparte jest na twierdzeniu o skutecznym potrąceniu przysługującej powodowi wierzytelności z wierzytelnością objętą tytułami wykonawczymi, których pozbawienia wykonalności domaga się powód, obowiązkiem J. M. w toku postępowania zabezpieczającego było uprawdopodobnienie skuteczności dokonanego potrącenia, w tym uprawdopodobnienie istnienia wierzytelności nadającej się do potrącenia. Powód w tym zakresie powołuje się na dołączenie do pozwu szeregu dokumentów, pozwalających w jego ocenie na stwierdzenie, iż poniósł on wydatki związane zakupem materiałów budowlanych, które zostały wykorzystane podczas budowy na działce nr (...) obr. (...)T. orz wykonaniem prac budowlanych na tej nieruchomości. Wbrew stanowisku powoda z powyższych dokumentów nie wynika uprawdopodobnienie, że materiały budowlane w nich wyszczególnione zostały zużyte na budowę domu na działce pozwanej. Trafnie Sąd I instancji podkreślił, iż oświadczenia i faktury, na które powołuje się powód wystawione zostały nie tylko przed nabyciem działki nr (...), ale także przed zawarciem przedwstępnej umowy sprzedaży ww. nieruchomości, która datowana jest na 29.10.2007r. (oświadczenie dotyczące zawartej umowy pożyczki z listopada 2006r., oświadczenie o dostarczeniu m.in. betonu z 29.12.2006r., oświadczenie z 4.10.2006r., oświadczenie z czerwca 2007r., umowa zakupu okien z lipca 2007r., faktura z 19.07.2007r.). Twierdzenia powoda dotyczące wykonywania prac porządkowych i budowlanych na nieruchomości w czasie, gdy nieruchomość nie stanowiła własności żadnego z konkubentów, jawią się jako sprzeczne z logiką i doświadczeniem życiowym, tym bardziej, iż faktury dotyczą materiałów budowlanych, które nie są wykorzystywane na początkowym etapie budowy (np. okna, baterie umywalkowe). Podkreślić przy tym należy, iż na obecnym etapie postępowania powód nie uprawdopodobnił, iż objęcie nieruchomości w posiadanie nastąpiło przed zawarciem ww. umów. O ile zatem powód przedłożonymi fakturami wykazał fakt zakupu materiałów budowlanych, to jednakże nie uprawdopodobnił, że materiały te zostały zużyte na budowę domu na działce nr (...). Zdjęcia, na które powołano się w zażaleniu, świadczą jedynie o istnieniu budynku i innych urządzeń, natomiast w żaden sposób nie uprawdopodobniają, iż koszty ich budowy poniósł powód. Również sam fakt pokrywania przez powoda składki ZUS, obciążającej pozwaną, nie uprawdopodobniają twierdzeń, iż ww. koszty budowy pokrył powód, zwłaszcza gdy uwzględni się, że w momencie zapłaty ww. składek strony pozostawały w bliskich stosunkach.

Wobec powyższego, zażalenie podlegało oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397§2 k.p.c.